

SIVILOMBUDET STORTINGETS OMBUD FOR KONTROLL MED FORVALTNINGEN

Postboks 3 Sentrum

0101 OSLO

Deres referanse:
2025/19694

Vår referanse:
23/7621, 25/101537

Arkivkode:
233 G3

Dato:
01.09.2025

Tilbakemelding på svar fra Fengselshelstjenesten etter sivilombudets besøk i Ålesund fengsel

Oppfølging og svar på Sivilombudets (SOM) tilsyn samt tilbakemelding på kommunens tilsvar.

I brev datert 26.05.2025 har Sivilombudet anmodet om ytterligere informasjon knyttet til punktene 10, 11, 14 og 17. Punkt 10 er besvart i fellesskap av Kriminalomsorgen, Fengselshelstjenesten og Spesialisthelstjenesten (HMR).

Selv om Ålesund kommune ikke er direkte bedt om å besvare punkt 2, anses det som naturlig at kommunen også gir sin tilbakemelding. Dette begrunnes med kommunens rolle i trepartssamarbeidet og at pkt. 2 er besvart i fellesskap.

18. august ble det gjennomført et samarbeidsmøte mellom spesialisthelstjenesten, kriminalomsorgen og den kommunale helstjenesten. Tema for møtet var gjennomgang av oppfølging av tilsynet og samkjøring av svar.

Punkt 2. Felles svar med Kriminalomsorgen, HMR og Ålesund Kommune. **Vi (SOM) ber om en ytterligere beskrivelse av hvordan trepartssamarbeidet mellom Kriminalomsorgen, Helseavdelingen og Spesialisthelstjenesten skal styrkes, og at svaret koordineres med Ålesund kommune og Helse Møre og Romsdal.**

Ålesund fengsel, Kommunehelstjenesten og Helse Møre og Romsdal er enige om å forankre en fellesforståelse og et tydelig ansvarsgrunnlag for tjenesten som ytes til innsatte. Samarbeidet mellom kriminalomsorgen, kommunehelstjenesten og spesialisthelstjenesten (PHV og TSB) skal bidra til:

- tidlig identifisering av helsemessige og sosiale utfordringer hos innsatte
- helhetlig og koordinert oppfølging og behandling
- effektiv og trygg overføring mellom tjenestenivåene
- styrket kompetanse og felles forståelse på tvers av aktørene.

Dette oppnås gjennom en systematisk møte- og samarbeidsstruktur, kombinert med tiltak som fremmer gjensidig ansvar og styrket samhandling.

Oversikt over faste møtepunkter

Daglig møter

- Det gjennomføres daglig morgenmøte på Parole mellom Helseavdelingen og Ålesund fengsel.

Deltagere: Fengselsleder, 1.betjent, sentralbetjent, Rådgiver, seniorkonsulent, Verksmester og sykepleier. (Skoleleder deltar hver Torsdag). Sykepleier deltar dersom behov på overlapping mellom vaktskiftet.

Ukentlig møter

Mandag: Gjennomgang av innsatte med særskilte behov.

Deltagere: Fengselsleder, 1.betjent og sykepleier.

Mandag: Teams møte mellom Ålesund fengsel og TSB (etablert våren 2024)

Formålet har vært å styrke prosesser knyttet til soning i institusjon. Møtene vil fortsatt gå ukentlig for å sikre god informasjonsflyt.

Deltagere: Rådgiver og miljøterapeut (Ålesund fengsel), Avdelingsleder og seksjonsleder (TSB).

Onsdag: Parole med Fengselslegen til stede

Deltagere: Som daglig møte + fengselslege

Onsdag: Spesialisthelsetjeneste representert gjennom Psykiske helsevern (PHV) er fast tilstede, TSB ved behov.

Innsatte med henvisning får poliklinisk behandling

Månedlige møter

Samhandlingsmøte helse (siste onsdag i måneden) - Psykisk helsevern (behandler nivå) og Fengselshelsetjenesten

Deltagere: Fengselslege, sykepleier, psykologer (kriminalomsorgen blir involvert ved behov)

Tiltak: TSB inkluderes som fast deltaker fremover.

Tverrfaglig møte (hver fjerde uke)

Det er felles tverrfaglig møte mellom samarbeidspartnere ved fengsel.

Deltagere: Fengselsleder, rådgiver, miljøterapeut, verksmester, kontaktbetjent (ved behov), rådgiver fra friomsorgen, EK-koordinator, tilbakeføringskoordinator, NAV- konsulent og skoleleder

Tiltak: TSB innlemmes som fast deltaker.

Kvartalsvis møter

Møter på avdelingsledernivå:

Hittil gjennomført to møter (fra våren 2025), med fokus på å styrke samarbeidet mellom fengselet og fengselshelsetjenesten samt å rette opp feil og mangler påpekt i rapporten.

Tiltak: TSB skal delta fremover og bidra med veiledning til kommunehelsetjenesten og fengselet. Sentrale tema vil være:

- Innlåsingstid
- Utelukkelse
- Avvik
- Fremstillinger
- Unge innsatte
- Status selvmord/selvskading

Listen er ikke uttømmende, og den skal ha hensikt i å øke bevisstheten om utfordringer og risikofaktorer i forbindelse med soning.
Møteplan bli utarbeidet av fengselsleder.

Årlige møter

Det gjennomføres årlige samarbeidsmøter på overordnet ledernivå, med hyppigere møter ved behov. Møtene skal sikre strategisk forankring, gjennomgang og revisjon av samarbeidet mellom partene.

Deltakere:

Regions ledelse fra Kriminalomsorgen.

Virksomhetsleder for helsetjenesten i kommunen

Avdelingssjef/ DPS Sunnmøre (Møre og Romsdal spesialist helsetjeneste).

10. Innlåsing av innsatte - Felles svar med Kriminalomsorgen, HMR og Ålesund Kommune.

Sivilombudet: **Vi ber fengselet om å utdype hvordan dette samarbeidet kan styrkes, og at svaret koordineres med kommunen og sykehuset.**

Samarbeidet mellom Ålesund fengsel, kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten blir kontinuerlig videreutviklet. Alle parter har nå en tydeligere bevissthet om de helsemessige konsekvensene av unødvendig mye innlåsing. Etter funnet fra SOM-rapporten er det innført tiltak som allerede har gitt resultater, blant annet organisatoriske justeringer i turnus som har bidratt til å redusere innlåsingstidene for innsatte.

Gjennom styrket samarbeid mellom Ålesund fengsel, kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er det bedre tilrettelagt for helsefremmende tiltak for innsatte. Dette innebærer blant annet:

- Tydelig kartlegging og forebygging av både fysiske og psykiske helseutfordringer.
- Tilgang til tverrfaglig kompetanse som kan tilby helsefremmende aktiviteter og behandlingsforløp.
- Styrket fokus på rusmestring, psykisk helse og rehabilitering som en integritet del av hverdagen i fengselet.
- Tiltak som fremmer fysisk aktivitet, sunn kostholdspraksis og sosial mestring
- Økt kontinuitet i helse tilbud både under og etter soning, slik at innsatte opplever en helhetlig sammenhengende oppfølging.

I tillegg til de faste møtepunktene som er etablert, har partene lagt vekt på å styrke samhandlingene gjennom systematisk informasjonsdeling og veiledning. Dette gir både fengselet og fengselshelsetjenesten bedre tilgang til relevant kunnskap, samtidig som spesialisthelsetjenesten får et klarere bilde av hvilke områder det er behov for støtte og veiledning.

For å bygge felles kompetanse er det også etablert arenaer der kunnskap deles på tvers av tjenestene. Både TSB, PHV og sykepleiere har deltatt på personalmøte i fengselet og bidratt med faglig påfyll innen tema ansatte har hatt behov for mer innsikt dette vil partene fortsette å bidra til at informasjon utveksles. Hospiteringsordninger mellom Ålesund fengsel og TSB har

videre gitt verdifull forståelse for hvordan tjenestene er organisert og hvordan de fungerer på et operativt nivå.

Innførte konkrete tiltak, faste møtepunkt, kompetanseutveksling og hospitering bidrar til å styrke trepartssamarbeidet. Dette legger grunnlaget for bedre samhandling, høyere faglig kvalitet og et mer helhetlig tilbud til innsatte.

11. Kommunen bør sikre kartlegging og vurdering av helsebehov ved innkommst og senest innen 24 timer, også utenom helseavdelingens åpningstider.

Ny rutine for «innkomstsamtale med innsatte» er utarbeidet. Denne er kjentgjort til alle ansatte i fengselshelsetjenesten, hjemmesykepleien, kriminalomsorgen og Ålesund legevakt.

Vedlegg 1: «Rutiner for innkomstsamtale for innsatte i Ålesund Fengsel».

14. Oppfølging av isolerte innsatte

Rutinen for tilsyn med isolerte innsatte ble revidert og skjerpet den 05.02.2025. Den oppdaterte rutinen er distribuert via e-post til samtlige ansatte i hjemmetjenesten (HT) og vil legges inn i kommunens kvalitetssystem, Compilo. I den reviderte rutinen er det tydelig presisert at HT skal dokumentere gjennomførte tilsyn i elektronisk pasientjournal (EPJ)

En skriftlig versjon av rutinen oppbevares både i rutineperm hos Fengselshelsetjenesten og i HT. Rutinen er også tilgjengelig i Hjemmetjenestens og Fengselshelsetjenestens felles Teams-kanal.

Avdelingsleder i Fengselshelsetjenesten har ansvar for å kontrollere at dokumentasjonen er utført i henhold til gjeldende rutine.

Vedlegg 2: «Rutine for tilsyn i Ålesund Fengsel for hjemmetjenesten»

17. Forebygging av selvskading og selvmord

Tematikken knyttet til selvmord og selvskading inngår som en sentral del av innkomstsamtalene som gjennomføres av både Kriminalomsorgen og Fengselshelsetjenesten. Lege og sykepleier gjennomfører separate innkomstsamtaler, hvor det benyttes egne kartleggingsskjema for vurdering av suicidalitet og selvskading. Oppfølgingsamtale gjennomføres etter 14 dager, og videre ved behov. Alle samtaler dokumenteres i EPJ.

I etterkant av Sivilombudets tilsyn har sykepleier deltatt på VIVAT-kurs. Det planlegges at nyansatte i Fengselshelsetjenesten fortløpende skal tilbys deltakelse på tilsvarende på VIVAT eller tilsvarende kurs.

Status og funn fra kartleggingene, samt den løpende oppfølgingen, inngår som faste tema i de kvartalsvis møtene på avdelingsledernivå. Dette for å sikre at kartleggingene gjennomføres systematisk og evalueres jevnlig. Referat fra disse møtene arkivføres.

Med hilsen

Ørjan Våge Lillestøl

avdelingsleiar

Hessa til Borgund heimetenestedistrikt

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Kopi til:

Ann Elin Melbø Myklebust

Vedlegg:

Rutine for inntakssamtale for innsatte i Ålesund Fengsel

Rutine for tilsyn i Ålesund Fengsel for hjemmetjenesten.